

A MAGYAR COMENIUS-IRODALOM VI.

DR. BAKOS JÓZSEF

(Közlésre érkezett: 1971. december 1.)

I.

Comenius halálának 300. évfordulója alkalmából szemlét tartunk az újabban megjelent Comenius-irodalom felett. Ez az összefoglalás ugyanakkor folytatása a sorozatosan megjelenő Comenius-bibliográfiának. (Vö. Bakos József: A magyar Komensky-irodalom. Bp. 1952., Közokt. K. 113. p. 3. t. Szocialista nevelés kiskönyvtára 33., — A magyar Comenius (Komensky)-irodalom. Die ungarische Comenius (Komensky)-Literatur. 2. Sárospatak, 1957., Borsod m. ny. Miskolc. 64. p. Sárospatak. Rákóczi Múzeum. A sárospataki — füzetek 12—13., — A magyar Comenius-irodalom. 3. Die ungarische Comenius-Literatur 3. = Az Egri Pedagógiai Főiskola évkönyve 5. Eger, 1959. 656—663. p., — A magyar Comenius-irodalom 4. Die ungarische Comenius-Literatur 4. Eger, 1961, Borsod m. ny. Miskolc. 227—238. p. (Eger.) Pedagógiai Főiskola. Az Egri — füzetek 214, — A magyar Comenius-irodalom 5. Eger, 1963, Borsod m. ny. Miskolc. 399—411. p. (Eger) Tanárképző Főiskola. Az Egri — füzetek 305.)

Ez a legújabb kiadvány arról tanúskodik, hogy a magyar Comenius-irodalom nemcsak mennyiségben növekedik évről évre, hanem éppen az 1960-as években minőségi változáson is átesett. Új témakörökben, kérdés-csoportokban indultak meg a vizsgálódások, s a Comenius-filológia kutatási irányát, indítékait és módszereit illetően nagy a fejlődés. Ugyanakkor ez a szemle arra is figyelmeztet bennünket, hogy van még tennivaló a Comenius-filológia korszerűsítése terén. Vannak még kevésbé kidolgozott területek és vannak olyan kérdések, amelyekben a magyar comeniológusok még nem hallatták szavukat. Sok a tennivaló a magyar nyelven megjelent comeniusi írások filológiájával kapcsolatban. Van adósságunk a Magyarországon megjelent comeniusi tankönyvek vizsgálatát illetően is. Különösen tankönyvei magyar szövegének kutatásában kell előljárnunk.

Reményt nyújt ez a szemle arra is, hogy a magyar Comenius-kutatás felzárkózik a nemzetközi Comenius-filológia fejlődéséhez is. Vannak azonban olyan kérdések, amelyek éppen nemzetközi összefüggésekben kell hogy előtérbe kerüljenek. Kevés az idegen nyelven megjelent magyar comeniológiai tanulmány, s ezért a legújabban megjelent nemzetközi Comenius-irodalom — még Comenius magyarországi működésével kapcsolat-

ban is —, régi adatokat regisztrál, nem ismervén a legújabb magyar eredményeket.

Reméljük, ez az összefoglalás egyúttal azoknak is segítséget nyújt, akik Comenius életművét alaposabban kívánják megismerni, kutatni.

II.

A) Comenius életéről, műveiről szóló irodalom a szerzők szerint

- Ábent* Ferenc: Comenius-émlékezés Eperjesen. Magyar Pedagógia, 1970. 472. l.
- Ábent* Ferenc: Lordkipanidze: Jan Amos Komenszky. Tbiliszi, 1969. (Ism.) Magyar Pedagógia, 1970. 459—460. l.
- Angyal* Endre: Cseh—magyar, szlovák—magyar kapcsolatok a barokk korban. Tanulmányok a csehszlovák—magyar irodalmi kapcsolatok köréből c. kötetből különlenyomat. Bp. 1965. Comeniusról: 93—115. (Bakos: Comenius és a magyar nyelv c. tanulmányról, Comenius és Zrínyi, Comenius, mint barokk író, Comenius és Gyöngyösi István.)
- Apostol* Imre: Csillagászati és földrajzi leírások Comenius „Orbis Pictus” c. művében. Borsodi Földrajzi Évkönyv, V. Miskolc, 1964. 79—87. (Vö. róla: Borsodi Szemle, 1964. 4. sz. 92. l.)
- Arató* Ferenc—*Kondor* Imre: Korabeli képes dokumentumok Comenius munkásságához. Pedagógiai Szemle, 1970. 11. sz. 984—997. (A képek az Orsz. Ped. Könyvtár és Múzeum „Comenius Magyarországon kiadott műveinek lelőhelybibliográfiája” c. kiadványból szemelvények.)
- Babodi* Béla: A korszerű óvónőképzés néhány problémája a comeniusi hagyományok tükrében. Sárospataki Pedagógiai Füzetek, I. 1969—1970. 83—96. l.
- Bakos* József: Adatok a nyugat-dunántúli nyelvjárástípus XVII. századi nyelvi viszonyaihoz. — Az első magyar nyelvű Orbis nyelvjárástörténeti vonatkozásairól. „A magyar nyelv története és rendszere”. — A debreceni nemzetközi nyelvész-kongresszus előadásai. Nyelvtud. Ért. 58. sz. Bp. 1967. 331—334. (Vö. róla: Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények (Románia), 1. sz. 1969. 183—184. l.)
- Bakos* József: A filológus Comeniusról a magyar vonatkozású nyelvészeti, terminológiai és textológiai problémák tükrében. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. IX. k. Eger, 1971. 211—231., és külön: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei, 537. sz.
- Bakos* József: A korszerű általános iskolai nevelőképzés néhány problémája a comeniusi hagyományok tükrében. Sárospataki Pedagógiai Füzetek I. 1969—1970. 63—79. l.
- Bakos* József: A magyar Comenius-irodalom V. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei I., Eger, 1963. 399—411., és külön is: Az Egri Tanárképző Főiskolai Füzetei, 305. sz.
- Bakos* József: A prágai nemzetközi Comenius-konferencia — Gentium congressus: C. et rerum humanarum emendatio —, Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 337—340. l.
- Bakos* József: A szög köznév alak- és jelentésváltozatai hely- és személyneveinkben: A Szeges családnév etimológiájáról. „Névtudományi Előadások” Nyelvtud. Értekezések, 70. sz. Bp. 1970. 50—55. l.
- Bakos* József: A Vestibuli et Januae Lucidarium pataki kiadásának újabban felfedezett töredékeiről. Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. IV. K. 1966. 523—528. l. és külön: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei. 405. sz. (Vö. róla: Colloquia Comeniana II. Přesov, 1968. 78. l.)
- Bakos* József: Bibliográfiai tanulmány Comenius Orbis Pictusa kiadásairól. (Recenzió dr. Kurt Pilz művéről: Die Ausgaben des Orbis Pictus. Nürnberg 1967.) Magyar Könyvszemle, 1971. 2—3. sz. 201—204. l.
- Bakos* József: Comenius az anyanyelvről és az anyanyelvi oktatás jelentőségéről. Pedagógiai Szemle, 1970. 11. sz. 998—1007. l.

Bakos József: Az első magyar nyelvű Orbis Pictus nyelvjárástörténeti adatai és tanulságai. Az Egri Tanárképző Főisk. Tud. Közl. V. K. 1967. 155—169., és külön: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei, 422. sz.

Bakos József: Blekastad (Milada): Comenius. Versuch eines Umrisses von Leben, Werk und Schicksal des J. A. Komensky. Oslo—Praha, 1969. 874. l. (Recenzió), Magyar Pedagógia, 1970. 4. sz. 456—459. l.

Bakos József: Comenius eredeti családi nevééről. Köznevelés, 1965. 16. sz. 626—627. l., Szocialista Nevelés (Bratislava), 1965., 2. sz. 56—58. l. (Comenius képével.)

Bakos József: Comenius eredeti családi nevééről, — a Szeges családnév történetéről. Magyar Nyelv, 1966. 85—88. l.

Bakos József: Comenius Januája első kiadásának egyetlen magyarországi példányáról. Magyar Könyvszemle, 1967. 2. sz. 159—160. l. (Vö. róla: Köznevelés, 1967. 631. l.)

Bakos József: Comenius magyar származásáról, — A Szeges névről. Heves megyei Népújság (Eger), 1964. dec. 13. (XV. évf. 292.) sz.

Bakos József: Comenius magyar származásáról, — A Szeges családnévről. Magyar Nyelv, 1965. 89—91. l.

[illegible]

A Clamores Eliae c. kéziratból részlet

Bakos József: Comenius nyelvészeti munkásságának jelentősége. Comenius és a nyelv-tudomány. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, IV. K. 1966. 185—226. l. Külön: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei, 389. sz. [Vö. róla: Fran-tisek Karšai: Acta Comeniana (Praha), 1969. (XXV.), 261—266. l.]

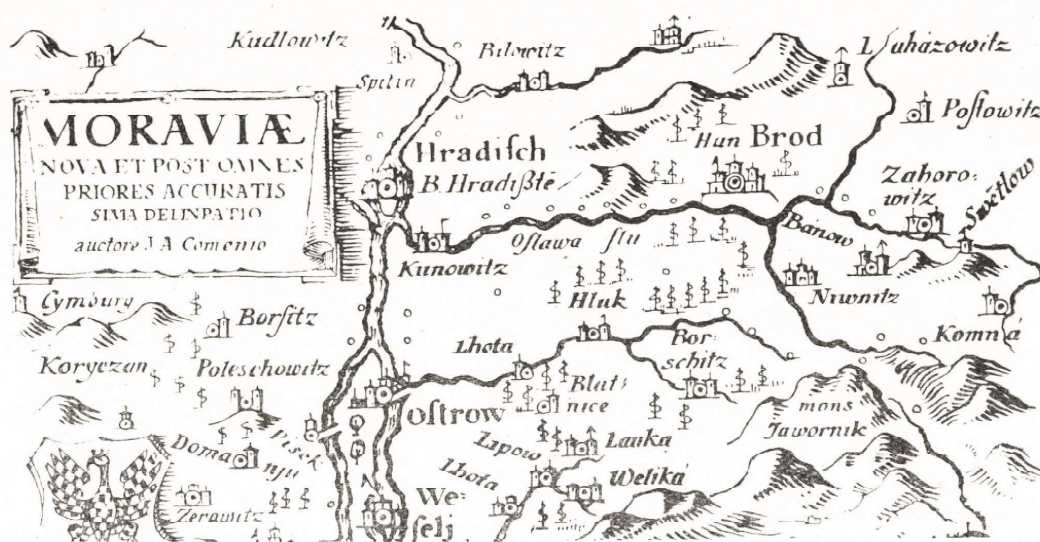
Bakos József: Comenius nyelvművelő elveiről s nyelvművelő gyakorlatáról. Magyar Pedagógia, 1970. 4. sz. 405—413. l.

Bakos József: Comenius nyelvszemlélete és nyelvpedagógiai nézetei. Kandidátusi értekezés tézisei. Bp. 1964., Tudományos Minősítő Bizottság.

Bakos József: Comenius-Szeges. (Halála 300. évfordulójára.) Heves m. Népújság, 1970. nov. 22.

Bakos József: Comenius tankönyvei a magyar iskolákban. I. A Vestibulum. Pedagó-giai Szemle, 1965. 6. sz. 540—545. l. (Vö.: Századok, 1966. 1023. l.)

- Bakos József:** Comenius tankönyvei: II. A Janua (A Janua magyar szövegének nyelvészeti jelentősége). Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei II. k. Eger, 1964. 171—209. Külön is: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetek, 320. sz.
- Bakos József:** Comenius tankönyvei: III—IV. Az Atrium és a Schola Ludus (Nyelvészeti és nyelvpedagógiai jelentőségük és szerepük). Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei III. k. 1964. 141—168. 1. Külön is: Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetek, 358. sz.
- Bakos József:** Comenius tankönyveinek magyar adataira hibás utalás a Nyelvtörténeti Szótárban. Magyar Nyelv, 1963. 464. 1. vö.: Acta Linguistica, 1964. 359—60. 1.
- Bakos József:** Comenius. Tirociniuma, Pedagógiai Szemle, 1966. 5. sz. 416—423. 1.
- Bakos József:** Egy fejezet a magyar Comenius-kutatás történetéből. (Kvacsala magyar vonatkozású levelése.) Pedagógiai Múzeum 1. Bp. 1971. 87. 1.
- Bakos József:** Einige aktuelle Fragen der Comenius-Forschung, Wissenschaftliche Zeitschrift der Päd. Hochschule, Erfurt, 1970. 7. Jahrg. 1. Heft. 55—57. p.
- Bakos József:** Erdélyi János sárospataki tevékenységének jelentősége. Borsodi Szemle, 1965. 47—55. 1. (Comenius pataki nyomdájáról, hatásáról, tankönyveiről.)
- Bakos József:** Rákóczi György könyvtárának történetéhez. Magyar Könyvszemle, 1966. 1966. 3. sz. 255—45. 1. (Comenius és Mercator Atlasza, Comenius forrásairól.)
- Bakos József:** Szótörténeti adatok Comenius Lexicon Januale (Patak, 1652.) című tankönyvének magyar szövegében. Magyar Nyelvőr, 1966. 193—197. 1. (Vö. róla: Köznevelés, 1966. 20. sz. 796. 1.)
- Bakos József:** Újabb adatok a Szeges családnév etimológiájához. Magyar Nyelv, 1967. 350. 1.
- Bakos József:** Über ein neuentdecktes Fragment der Sárospataker Ausgabe des „Vestibuli et Januae Lucidarium“. Acta Comeniana, 1970. (XXIV.), 92—96. 1. (Vö. róla: K. Pilz: Die Ausgaben des Orbis, Nürnberg, 1967. 75—76. 1.)
- Bakos Ludovít:** A népek tanítója. Természet és Társadalom (Bratislava), 1970. 9. sz. 1970. 9. sz. 3—7. 1. (ODO. címlapja képe. Kép az Orbisból: navis, C. autográfja.)
- Balassa Iván:** Comenius-kiállítás Sárospatakon. Népművelés, 1967. 18—19. 1.
- Berlász—Horánszky:** J. A. Komensky. Zum 300 jährigen Todestag-Auswahlbibliographie. Berlin, 1970. 99—121. 1. (A magyar rész összeállítói.)
- Brambora, József:** Sárospatak Comenius életművében. Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 322—325. 1.
- Bugyi Balázs:** Comenius járványokkal foglalkozó könyvéről. Horus. Orvostudományi Dokumentációs Szolgálat, 14. sz. 1655—1657. 1.
- Comenius** Magyarországon kiadott műveinek lelőhelybibliográfiája. Az anyagot gyűjtötte: Berlász Piroška, ifj. Horánszky Nándor; szerkesztette: Kondor Imre; lektorálta: dr. Bakos József és dr. Földes Éva. Bp. 1970. Orsz. Ped. Könyvtár és Múzeum: Neveléstörténeti Bibliográfiák I. 91. p. (Képmellékletekkel.) Vö. róla: Magyar Pedagógia, 1971. 1—2. sz. 235. 1., Könyvtáros, 1971. 6. sz. 374. 1.
- Comenius** Magyarországon — C. Sárospatakon írt műveiből. Összeállította, a bevezetést és a jegyzeteket írta Kovács Endre. II. kiadás, Bp. 1970. 410. p.
- Csáji Pál:** Comenius Amos János (Emlékezés). Reformátusok Lapja, 1965. (IX. évf.) 4. sz.
- Csanda Sándor:** Csehszlovák—magyar kulturális kapcsolatok. Bratislava, 1963. 109—118. (Komensky Magyarországon: hatása és jelentősége a magyar művelődés fejlődésében.)
- Csanda Sándor:** Komensky és a magyarok. Hét. (Bratislava) 1970. 12—13. sz.
- cz. Comenius** örökségéhez híven. A sárospataki Tanítóképző Intézet Kollégiumának névadó ünnepsége. Észak-Magyarország, 1969. okt. 4.
- Dankonits Ádám** (előszó)—**Kálmán Viktória** (szövegválogatás és jegyzetek): Comenius válogatott írásai. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1971.
- Dénes Magda:** Az egyetemes köznevelés úttörője, Comenius. Élet és Tudomány, 1970. 46. sz. 2163—2167. (Képekkel!)
- Dobay Béla:** Állandó Comenius-kiállítás nyílt Sárospatakon. Hét (Bratislava, 1967. szept. 10. sz.
- Dobossy László:** A népek tanítója — Comenius halálának 300. évfordulójára. Nagyvilág, 1970. 11. sz. 1711—1714. 1.

Comenius születési helye

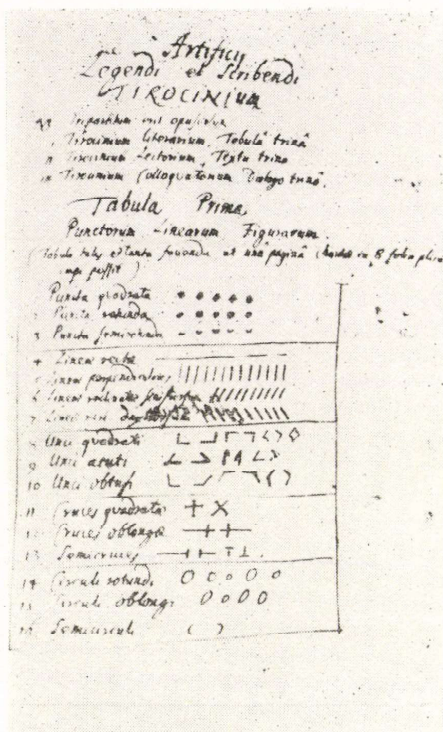
Részlet Mercator atlaszából

- Dobossy László*: Egy cseh népkönyv sorsa a magyar folklórban és a magyar irodalomban. Az MTA Oszt. Közl. I. Oszt. 1965. XXII. k. 4. sz. (Comenius vonatk.: 270. l. A világ útvesztőjéről, Pelárgus fordításáról.)
- Dobossy László*: Magyar eredetű volt-e Comenius? Élet és Irodalom, 1964. dec. 5. (49) sz.
- Erdélyi Elemér*: J. A. Komensky, Pionírok Lapja (Bratislava), 1964—65. 15.
- Esze Tamás*: A magyar Praxis Pietatis. A Debreceni Kossuth Tud. Egyet. Könyvtárának Közleményei, 36. Különlenyomat a „Könyv és Könyvtár” 3. kötetből, 44. l. (A cseh nyelvű kiadás Comenius műve, 1630 előtt.)
- Fenyves György*: Comenius professzor. Patakon. Család és Iskola, 1960. 1. sz. (arc-képpel).
- Földes Éva*: A korszerű termelési ismeretek helye Comenius és Apáczai pedagógiájában. „A munkára nevelés hazai történetéből”, Bp. 1965. 61—96. l.
- Földes Éva*: Comenius évfordulón Hollandiában. Köznevelés, 1971. 3. sz. 23—25. l. (C. naardeni lakóháza képével illusztrálva.)
- Földes Éva*: Comenius és az anabaptisták. Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 309—321. l.
- Földes Éva*: Nemzetközi összefogás Comenius jegyében. Eredmények és feladatok a 300. évforduló tükrében. Magyar Tudomány, 1971. 6. sz. 381—388. l.
- Földes Éva*: Népoktatási, népnevelési törekvések a korai antifeudális nép-forradalmi mozgalmakban. Bp. 1964. [Comenius vonatkozások: 110. l. (Comenius és a cseh testvérek sorsa), 113. l. (Comenius és a népnevelés), 276. l. (Comenius: Historia Fratrum Bohemorum.)] [Vö. róla: Acta Comeniana, 1970. (XXIV.) 252—254. l.]
- Földes Éva*: Társadalmi tudományos fejlődés-neveléstudomány a 17. században. Magyar Pedagógia, 1970. 371—375. l. (Comenius nevelési, oktatási törekvéseiről.)
- Földes Éva*: Ünnepségek Hollandiában. Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 343—345. l.
- Földes Éva*: Szeges. Magyar Pedagógia Szemle, 1971. 3. 367—369. l.
- Földesi Béla*: A comeniusi testkultúra. Pedagógiai Szemle, 1971. 7—8. sz. 658—665. l.
- Geréb György*: Valeurs durables de la psychologie et pédagogie de Komensky, Acta Comeniana, 1970. (XXIV.), 283—288. l.
- Gortvai György*: Comenius A. J. magyar orvosi szavai. Orvosi Hetilap, 1959. 1757—1758. l.
- Gömöry János*: Emlékeim egy letűnt világról. Bp., 1964. 203—205. l. (Comenius a magyarokról. Idézetek Comenius pataki beszédéből.)
- Görög Imre*: Egy korszakos iskolareform (J. A. Comenius). Család és Iskola, 1960. 12. sz.
- Hegedűs József*: A magyar nyelv összehasonlításának kezdetei. Bp. 1966. Nyelvtud. Ert. 56. sz. [Comenius: 6. l. (Idézet a Janua-ból), 69. l. (C. a magyar és finn nyelv rokonságáról.)]
- Honfi Aladár*: Háromszáz éves örökség (Comeniusra emlékezés). Pedagógusok Lapja, 1970. dec. 14. (XXIV. 23—24. sz.)
- Hegyí József*: Előadás Comenius magyar származásáról és eredeti családi nevről. Észak-Magyarország, 1965. ápr. 29. (XXI. évf. 100.) sz. (Bakos J. Sárospatakon tartott előadása Comeniusról, a nemzetközi és hazai Comenius-kutatás új eredményeiről.)
- i—é*: A 300 éve halott Comenius (Szeges János?) ünneplése. Új Ember, 1970. nov. 29. (1273) sz.
- Kapronczai Károly*: Comenius és a természettudományos nevelés. Természet Világa, 1970. 10. sz. 470—574. l. (Képek az Orbisból.)
- Kapronczai Károly*: Comenius und die Erziehung zur Hygiene, Medical History in Hungary, Bp. 1970. 81—92. l.
- Károly István*: Megnyitó a sárospataki Comenius-ünnepségen. (A Tanítóképző Intézet Kollégiuma Comenius nevét vette fel.) Sárospataki Pedagógiai Füzetek I. 1969—70. 9—14. l.
- Károlyi Ágnes*: 300 éves a magyar ifjúsági irodalom: Orbis Pictus. Könyv és Nevelés, 1969. 6. sz. 3—5. l.
- Kemény Gábor*: Válogatott pedagógiai művei. Bp. 1966. (Comenius 39., 94., 248—49., 251. l.: C. és Apáczai, C. és Ratke, C. és a chiliazmus.)
- Keserű Bálint* (szerk.): Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Bp. — Szeged. 1966. [Comenius vonatkozások: VIII. (C. és a barokk — vö.

Klanciczay Tibor: Zrínyi Miklós. II. átdolg. kiad. Bp. 1964. 367—71. l. (Comenius és Drabik, C. és Rákóczi György) 377—78. l. (Zrínyi és C.), 533. l. (C. művei Zrínyi könyvtárában), 541. l. (A „Siralmas panasz” és C. hatása benne. A pataki beközöntő beszédről, C. és Klobusiczky), 545—46. l. (Drabik és C., Lux im tenebris, Comenius és a Habsburg-ellenes politikai törekvések — a Gentis Felicitas), 652—53. l. (C. és Zrínyi), 777. l. (Comenius a téli hadjáratban Drabik 1652-es jóslatának beteljesedését látta.)].

[illegible]

Komor Ilona: Eine Utopie in den Schuldramen (Schola Ludus). Acta Comeniana, 1970. (XXIV.) 50—62. l.

A pataki Tirociniumból részlet

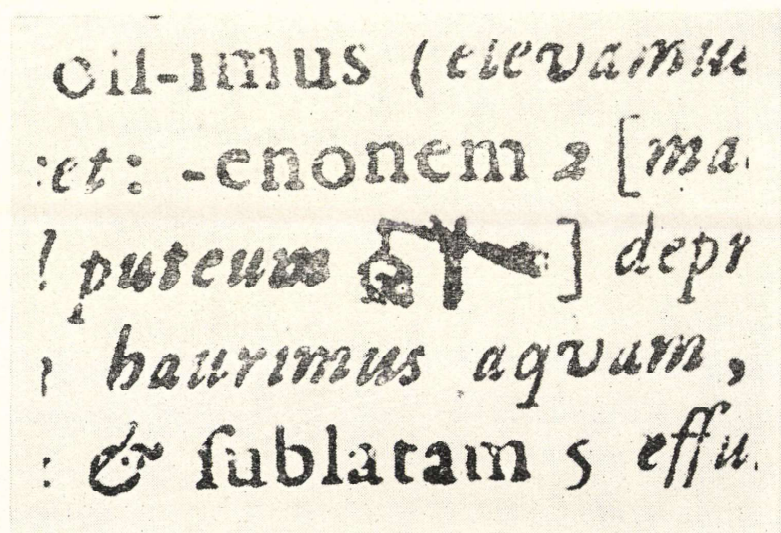

A pataki „képes” Janua címlapja

- Komor Ilona: Les lois de Solon dans l'utopie de Comenius. Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, 1969. 1—2. sz. 65—73. l.
- Koncz Sándor: Comenius mint teológus. Ref. Egyház, 1970. 10. sz. 217—220. l.
- Korondi István: Consultatio. Magyar Pedagógia, 1971. 1—2. sz. 223. l.
- Kovács Kálmán (E): Comenius-aforizmak. Köznevelés, 1970. 23. sz. 15. l. 36. l. 1970. 24. sz. 29. l.
- Ködöböcz József: Az önálló tanítóképzés előzménye és kialakulása a sárospataki kollégiumban. „Neveléstörténet és szocialista pedagógia.” Bp. 1969. [Comenius vonatkozások: 61. l. (C. a pataki koll. tanulmányi vezetője, beköszöntő beszéde), 62. l. (C. idejében a pataki koll. könyvtára)].
- Ködöböcz József: Comenius és egy mai pataki képzős törekvés. Sárospataki Pedagógiai Füzetek I. 1968—1970. 97—114. l.
- Ködöböcz József: Sárospatak — Comenius előtt. (A sárospataki pedagógiai múzeum ismertetése.) Köznevelés, 1968. 37—38. l. (Képanyaga: a fedőlapon!)
- Ködöböcz József: Comenius — Sárospatakon. Köznevelés, 1968. 77—78. l. (Vay Comenius-szobra: kép!)
- Ködöböcz József: Patak a XVIII. században. Köznevelés, 1968. 117. l., (Comenius örökségéről, Comenius életéről irodalom).
- Köte Sándor: Comenius (1592—1670). Könyv és Nevelés, 1970. 6. sz. 3—5. l. (Illusztrálva.)
- Kurdybacha Lukasz: Comenius és a korai felvilágosodás. Magyar Pedagógia, 1970. 3. sz. 249—269. l.
- Kyráček, Jiří: Comenius hagyatékának felhasználása a cseh-, szlovák pedagógiában. „Neveléstörténet és szocialista pedagógia.” Bp. 1969. 138—144. l. [Vö. róla: Az MTA. Fil. és Tört. tud. Oszt. Közl. XVII. k. 1968. 266—67. l. (Előadás volt a bp-i neveléstörténeti konferencián), Köznevelés, 1968. 13—14. sz. 512. l.]

- Ladányi* Erzsébet: A Comenius-kori sárospataki „schola” végzett diákjai a Hegyalja mindennapi életében. *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 326—335. l.
- Lázár* István: Rákóczi és Comenius. (A sárospataki Comenius-kiállításról.) *Köznevelés*, 1967. 15—16. sz. 629—630. l.
- Makkai* László: Puritánizmus és természettudomány. Századok. 1964. 5—6. sz. [Comeniusról: 1073—1075, 1093. l. (C. és Hartlib, C. és Tolnai —)].
- Makarai* Miklós: Jan Amos Komenský, a népek tanítója. Hét (Bratislava), 1965. IV. 4. (10. évf. 14. sz.) 11. l. (A magyar nyelvű oktatás ügyéről, Comenius Patakon.)
- Maller* Sándor: Comenius and Sárospatak. *The Hungarian Quarterly*, 1970. 39. sz. 148—151. l. Comenio e. Sárospatak „I Problemi della Pedagogia. 1971. márc.—apr. 3—7.”
- Maller* Sándor: Comenius emlékezete. *Köznevelés*, 1970. 22. sz. 3—7. l.
- Merényi* Oszkár: Comenius magyar szemmel. *Pedagógusok Lapja*, 1970. aug. 20. (XXVI. évf. 14—15. sz.)
- Mészáros* István: Comenius írástanítási módszere. *Köznevelés*, 1970. 23. sz. 37—38. l.
- Mészáros* István: Comenius-konferencia Budapesten és Sárospatakon. *Magyar Pedagógia*, 1971. 1—2. sz. 229—235.
- Mészáros* István: Hazai kiadású új „Orbis Pictus”-faksimile. *Magyar Pedagógia*, 1970. 318—319. l.
- Mészáros* István: *Johannis A. Comenii Opera Omnia* 17. kötete (ism.) *Magyar Pedagógia*, 1971. 3. sz. 358—59. l.
- M. I.*: Comenius *De rerum humanarum emendatione* c. művéről. *Magyar Pedagógia*, 1970. 376—377. l.
- M. I.*: Comenius-konferencia Eperjesen, *Pedagógiai Szemle*, 1970. 4. sz. 340—343. l.
- M. I.*: Görög nyelvű pesti Comenius-nyomtatvány. *Magyar Pedagógia*, 1971. 1—2. sz. 235. l.
- Nagy* Sándor: *Pedagógia*, III. Az oktatás elmélete. 3. kiad. Bp. 1962. [Comenius: 5.1. (Didact. Magna), 10—11. l. (Comenius didaktikája), 120. l. (Comenius és az osztályrendszer stb.)]
- Náhlik* Zoltán: Comenius pedagógiai hagyatéka. *Tanügyi Újság* (Bukarest), 1970. 41. sz. 4. l.
- Náhlik* Zoltán: Comenius tanítása. *Korunk*, 1970. 11. sz. 1629—1635. l.
- Náhlik* Zoltán: Comenius válogatott írásai (Kriterion kiadása, Bukarest, 1971.) (ism.) *Tanügyi Újság* (Bukarest), 1971. 38. sz. 7. l. Vö. még: *Magyar Pedagógia*, 1972. 1. sz. 78—81. l.
- Németh* Géza É.: Comenius. Heves megyei Népújság, 1970. nov. 15., Kelet-Magyarország, 1970. nov. 15.
- n.*: Novemberben nyílik meg a sárospataki Comenius-kiállítás. Észak-Magyarország, 1966. szept. 11.
- Orosz* Lajos: Comenius sárospataki iskolareformja. *Pedagógiai Szemle*, 1970. 4. sz. 304—308. l.
- Pálmai* Kálmán: Comenius jelentőségéről. *Sárospataki Ped. Füzetek*. I. 37—39. l.
- Polisenszki*, Josef: Társadalmi és tudományos forradalmak a 17. században, *Magyar Pedagógia*, 1970. 4. sz. 359—370. l. (Comenius reformtörekvéseiről, gondolatrendszeréről, nevelési programjáról.)
- Ravasz* János (szerk.): Dokumentumok a magyar nevelés történetéből. 1100—1849. Bp. 1966. [Comenius vonatkozások: 78—83. l. (A lelki tehetségek kiműveléséről.)]
- Simon* Gyula: Comenius örökségéről, *Sárospataki Pedagógiai Füzetek* I. 1969—1970. 15—34. l.
- Simon* Gyula: Comenius szellemi öröksége. *Hevesi Művelődés*, 1971. 2—3. sz. 3—8. l.
- Süle* Sándor: Comenius és Magyarország. — Tudományos konferencia Budapesten és Sárospatakon. *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 289—292. l.
- Szabó* Béla: Comenius hagyatéka, I—II. *Déli Hírlap* (Miskolc), 1970. nov. 10.
- Szalatnai* Rezső: A Comenius-évforduló után, *Magyar Hírlap*, 1971. jan. 23. (Mell. 1.)
- Szalatnai* Rezső: Az élő Comenius sírkövénél. *Élet és Irodalom*, 1970. 48. sz. (nov. 28.) 6. l.
- Szalatnai* Rezső: Comenius, Kortárs, 1970. 11. sz. 1705—1714. l. (A *Didactica Opera omnia* címlapja képével.)
- Szalatnai* Rezső: Comenius—Szeges János. *Köznevelés*, 1969. 19. sz. 6—8. l.

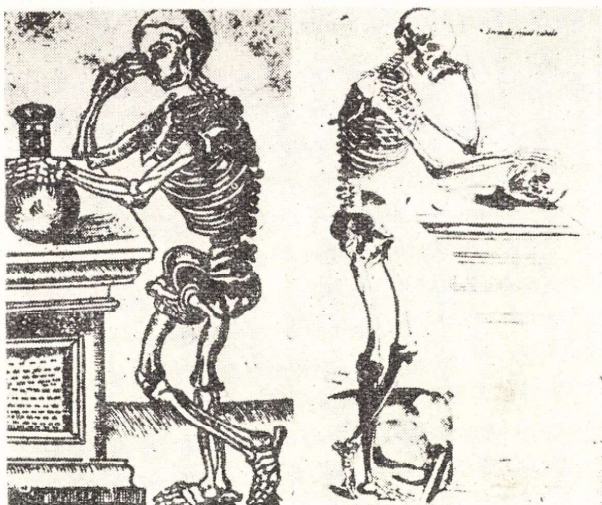
- Szalatnai Rezső: Comenius háromszáz évéhez, *Evangelikus Élet*, 1970. 45. sz.
- Szalatnai Rezső: Comenius szülőföldjén. *Köznevelés*, 1971. 22. sz. 21—24. l.
- Szalatnai Rezső: Karsai, Fr.: Jan Amos Komensky és Szlovákia (ism.), *Magyar Pedagógia*, 1970. 4. sz. 453—455. l.
- Szalatnai Rezső: Magyar családból származott Comenius. *Új Ifjúság* (a CsISz szlovákiai Közp. Bizottság lapja), 1965. XIV. évf. VII. 6.
- Szalatnai Rezső: Népek tanítómestere. Háromszáz éve halt meg Comenius. *Magyar Hírlap*, 1970. nov. 14.
- Szalatnai Rezső: A cseh irodalom története, Bp. 1964. [Comenius vonatkozások: 54—67. l. (C. és Drabik), 64. l. (A Didaktika címlapja), 306. l. (Bakos Comenius-könyvészetéről.)]
- Szeberényi Judit: A népek tanítójára, Emlékezünk: 300 éve halt meg J. A. Komensky: *Új Szó* (Bratislava). Vasárnapi *Új Szó*: 1970. nov. 15. (46) sz. [Vö. még: *Új Szó*, 1970. nov. 14. (271) sz. (A pozsonyi Komensky-egyetem ünnepi megemlékezéséről.)]
- Tálas Istvánné: A szemléltetés az idegen nyelvek tanításában, *Audiovizuális Közlemények*, 1965. 3. sz. 9—36. l. [Comeniusról: 9. l. (C. szeml. elvei), 19. l. (Az Orbis), 23. l. (C. és a kép és szöveg egysége.)]
- Terray Barnabás: Comenius halálának 300. évfordulójáról — Comenius születés-helyéről, *Élet és Tudomány*, 1970. 35. sz. (VIII. 23), 1634, 1647. l.
- Terray Barnabás: Tudományos ülésszak Uhersky-Brodban, *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 336—337. l.
- Terray Barnabás: Comenius-napok Uhersky-Brodban, *Köznevelés*, 1970. 23. sz. 41. l.
- Tettamanti Béla—Geréb György: Vita Comenius világnézetéről és ismeretelméleti állásfoglalásáról. (Utánnymás!) Szeged. 1970. Act. Univ. Szeged. Sect. paed. 3.

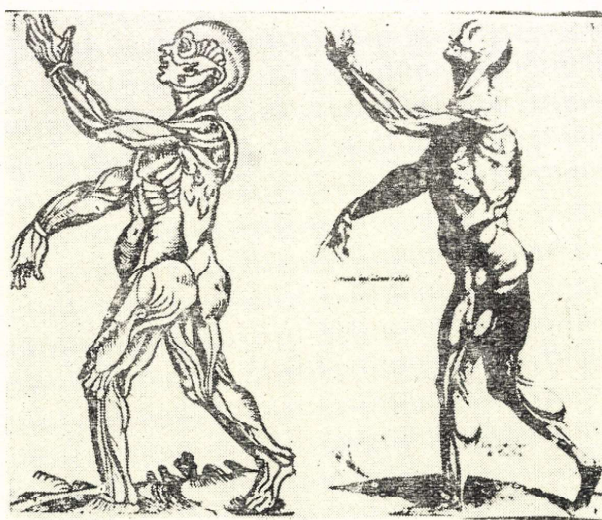
A pataki Lexicon Januale képe

- Turczel Lajos: Iskolai színjátszásunk múltja. *Hét* (Bratislava), 1968. jan. 14. sz. (Comenius iskoladrámáiról.)
- Veres Judit: Piaget Comeniusről, *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 368—370. l.
- Vértessy Miklós (ism.): Comenius Magyarországon kiadott műveinek lelőhelybibliográfiája, *Könyvtáros*, 1971. 6. sz. 374. l.
- Volkov, G.: Történetiség és egyetemesség Comenius sárospataki munkásságában, *Köznevelés*, 1970. 23. sz. 39—40. l.

- Vizkelety András: Magyar diákok Comeniusnál 1667-ben, Irodalomtörténeti Közlemények, 1967. 190—192. l.
- Zajác Zoltán: Comenius természettudományos törekvései, A Biológia tanítása, 1970. 3. sz. 87—91. l.
- Zemplényi Jolán: A magyarországi fizika története a XVIII. században. Bp. 1964. [Comenius vonatkozások: 109. l. (C. Patakon), 197. l. (C. és Pósfalvi), 431. l. (C. és Bayer), 452. l. (Bél és Maróthy C. tankönyvei ellen.)]
- Zibolen Endre: Comenius-émlékezés Prágában, Magyar Pedagógia, 1970. 471—472. l.
- Zibolen Endre: Comenius és az emberi dolgok megjobbítása, Köznevelés, 1970. 23. sz. 32—36. l.
- Z.: J. A. Komenský. Új Ifjúság (Bratislava), 1970. márc. 24. (12) sz. (C. képével.)

A pataki Janua képei I.

A pataki Janua képei II.

- Waczulik Margit: Az Orbis Pictus új hasonmása, *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 367—368. l.
- Veörös Gyula: Mittä J. A. Comenius Kirjoitti suomalaisista ja lappalaisista. Virittäjä, 1970. 4. sz. 439—445. l.
- Wittman Tibor: Németalföld aranykora. Bp. 1965. [Comenius vonatkozások: 272. l. (Comenius és a csehtestvérek nyomdája Amszterdamban), 282. l. (C. Hollandiában, C. és a tudományok specializálódása.)]
- Wittman Tibor: Un aspect de l'universalisme Coménien, *Acta Universitatis Szegediensis, Acta Historica*, Tom X. 1962. 3—7. l.

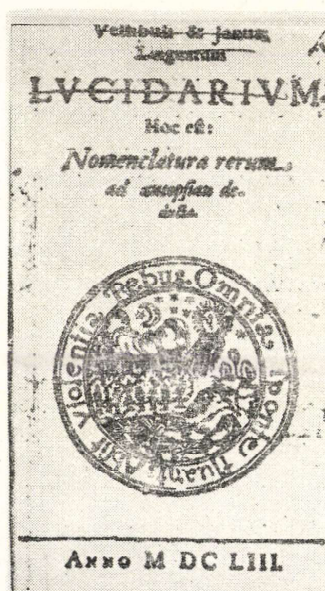
B)

A COMENIUSRA VONATKOZÓ IRODALOM TÁRGYI CSOPORTOSÍTÁSBAN

- A legelső 1675-ös hazai Orbis faksimile-kiadásáról: *Magyar Pedagógia*, 1970. 1. sz. 118 l.
- A magyarországi Comenius-kutatásokról, kutatókról. *Pedagogika* (Praha), 1963. 5. sz. (Vö. róla: *Pedagógiai Szemle*, 1964. 10. sz. 988. l.)
- A prágai Comenius-konferencia békefelhívása. *Köznevelés*, 1970. 23. sz. 42. l.
- A prágai comeniológiai kongresszusról. (1970. szept. 8—12.) *Népszabadság*, 1970. szept. 9., szept. 12., *Magyar Nemzet*, 1970. szept. 9., *Pedagógusok Lapja*, 1970. szept. 20., *Pedagógiai Szemle*, 1970. 4. sz. 336—340. l.
- A sárospataki *Lucidarium képei*. Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetek, 405. sz. 523—527. l.
- A *Tirocinium* egyik táblájának faksimile-je. *Pedagógiai Szemle*, 1966. 418. l.
- A *Vestibulum a magyar iskolákban*. *Pedagógiai Szemle*, 1965. 540—45. l.
- A *Vestibulum magyar szövegének elemzése*. *Pedagógiai Szemle*, 1965. 544—545. l.
- Az első hazai Orbis-kiadás hasonmását nyújtó kiadványhoz csatolt tájékoztató. Bp. 1970. Magyarul: 11—16.
- Az *Orbis sensualium pictus* nyelvi képlet értelmezéséről. *Magyar Nemzet*, 1970. dec. 25.
- Bakos József Comenius-bibliográfiáiról. *Acta Comeniana*, 1965. (XXIII), 208—209. l.
- Bakos comeniológiai munkásságáról. (Comenius és Vesalius — Comenius, a fonetikus) *Pedagogika* (Praha) 1963. 5. sz. 630—631. l. *Acta Historica*, 1964. Tom. X. 3—4. sz. 440. l. *Pedagógiai Szemle*, 1971. 4. sz. 290. l.
- Bakos József comeniológiai dolgozatairól. *Acta Comeniana*, 1969. (I. XXV) 261—266. l. (František Karšai: Komeniologische Arbeiten Jozef Bakos'.)
- Bakos József Comenius-kutatásairól. *Népfront*, 1963. VIII. évf. 8. sz. 4. l.
- Brambora: A comeniológia időszerű problémái. (*Paedagogica Historica*. 1966. VII. 1. k.) (Róla: *Magyar Pedagógia*, 1967. 478. l.)
- Comenius, a békéért. *Népfront*, 1963. VIII. évf. 8. sz. (aug.) 4. l.
- Comenius, a cseh irodalmi nyelv művelője. K. Horálek: *Bevezetés a szláv nyelvtudományba*. Bp. 1967. 299. l.
- Comenius a finn és a magyar nyelv egy közös nyelvtani sajátosságáról. *Filológiai Közlöny*, 1966. 138. l.
- Comenius, a haladásért. *Pedagógiai Szemle*, 1967. 3. sz. 255—56. l.
- Comenius A lelki tehetségek kiműveléséről. (Részlet a pataki iskola nagytermében 1650. nov. 24-én tartott beszédéből.) *A Kultúra Világa, Egészség-Lélektan-Nevelés*, Bp. 1964. 610—613. l.
- Comenius amszterdami Kancionálja: Sári Tibor: A cseh zene története. *Bibliotheca Musica*, 4. Bp. 1959. 27. l.
- Comenius a mesterséges nyelv problematikájáról. Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetek, 389. sz. 218—219. l.
- Comenius a munka jelentőségéről a nevelésben. *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*, Bp. 1964. 541. l.
- Comenius a munka-oktatásról. *Pedagógiai Szemle*, 1964. 5. sz. 514. l.
- Comenius „Anyaiskolá”-ja jelentőségéről. Sárospataki *Ped. Füzetek*, 1. 1969—70. 83—84. l.

- Comenius a nyelvek rokonságáról.* Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei. 389. sz. 215—217. l.
- Comenius a nyelvi jelekről.* Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei. 389. sz. 190—192. l.
- Comenius a nyelvtani nem problémájáról.* Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetei, 389. sz. 213—215. l.
- Comenius a retorika hasznáról.* Magyar Nyelvőr, 1970. 4. sz. 459. l. Magyar Pedagógia, 1970. 4. sz. 408. l.
- Comenius Atriuma pataki kiadásának (1652) címlapja.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. III. k. 142. l.
- Comenius autográf bejegyzése Mezőlaki János emlékkönyvében.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1967. 2. sz. 192. l. 1971. 340. l.
- Comenius „A világ útvesztője” c. műve magyar fordításáról.* Az MTA Oszt. Közl. I. 1965. (XXII. k.) 1—4. sz. 270. l.
- Comenius az anyaiskola tantárgyává teszi a rajzot:* Balogh Jenő: A vizuális nevelés pedagógiája. I. Bp. 1969. 126—127. l.
- Comenius az énekről és a hangszeres zenéről.* Zenei Lexikon. I. k. Bp. 1965. 395. l.
- Comenius, az iskoláskor előtti nevelés megalapítója:* „Neveléstörténet és szocialista pedagógia”. Bp. 1969. 141. l.
- Comenius az iskoláskor előtti nevelés feladatairól.* Pedagógiai Szemle, 1964. 989. l.
- Comeniusból idézet:* Szecskó Tamás: Vázlatok egy új „Orbis Pictus”-hoz. Kortárs, 1966. 6. sz. 949. l.
- Comenius Clamores Eliae c. kéziratából faksimile-részlet.* Magyar Pedagógia, 1971. 3. sz. 312—313. l.
- Comenius De rerum humanarum emendatione c. művéről.* Magyar Pedagógia, 1970. 255—264. l., 376—377. l., 1971. 223. l.
- Comenius didaktikai elveiről: mindenkinek mindent.* Kiss Árpád: Műveltség és iskola. Bp. 1969. 120—121. l.
- Comenius didaktikai koncepciójáról.* Köznevelés, 1965. 13—14. sz. 521. l.
- Comenius Didactica Magna-jából idézet az érzékelésről, a tanulás céljára használt képekről.* Vö. Vargha Balázs: Gyermekirodalom. A könyvtáros képzés füzetei, Bp. 1964. 15. l.
- Comenius élete, munkássága és Orbis Pictusa.* Élet és Tudomány. (Kislexikon) 1967. 6. sz.
- Comenius élete, művei.* Magyar Életrajzi Lexikon (szerk. Kenyeres Á.) I. Bp. 1967. 283—289. l.
- Comenius élete, pedagógiája.* Komlósi Sándor: Neveléstörténet. Bp. 1969. (Tankönyvkiadó.) 39—43. l.
- Comenius-emlékkiállítás előkészületeiről.* Észak-Magyarország, 1965. febr. 21., Esti Hírlap, 1966. dec. 7., Népszabadság, 1966. dec. 8.
- Comenius-emlékkiállítás Sárospatakon.* Népszabadság, 1967. febr. 12., Magyar Nemzet, 1967. febr. 12., 1967. jún. 25., Észak-Magyarország, 1967. jún. 25.
- Comenius emlék-plakett.* Déli Hírlap (Miskolc), 1970. 263. sz.
- Comenius-emlékszoba Sárospatakon.* Pedagógusok Lapja, 1964. 24. sz., Észak-Magyarország, 1964. nov. 27. sz., 1965. febr. 21. sz.
- Comenius-emlékülés Egerben.* Déli Hírlap (Miskolc), 1970. dec. 19.
- Comenius Eruditionis Scholasticae Pars II. Janua pataki kiadásának (1652) címlapja.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. II. 174. l.
- Comenius és a barokk probléma.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1963. 769—770. l.
- Comenius és a csehországi magyar ref. papok.* Vö. R. Pražák: A református magyar értelmiség Cseh- és Magyarországon a cseh nemzeti megújulás kezdetén. Századok, 1964. 1—2. sz. 30—32. l., Magyar Pedagógia, 1970. 455. l.
- Comenius és a cseh talov szó.* Magyar Nyelv, 1967. 43. l.
- Comenius és a csehtestvérek énekhagyománya.* Sára Tibor: A cseh zene története. Bp. 1959. 27. l.
- Comenius és a didactica „magna” jelzője.* Tanügyi Újság (Románia), 1966. X. évf. 14. (373) sz.
- Comenius és a felvilágosodás eszméje.* Magyar Pedagógia, 1970. 249—268. l.
- Comenius és a finn—magyar nyelvrokonítás.* Filológiai Közöny, 1966. 1—2. sz. 138. l.
- Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények (Cluj) 1970. 2. sz. 231. l.

- Comenius és a főiskolai oktatás problémái. Sárospataki Ped. Füzetek 1. 1969—70. 66—69. l.
- Comenius és a hanglejtés problémája. „Tanulmányok a magyar és finnugor nyelv-tudomány történetéből.” Bp. 1970. 39. l.
- Comenius és a helytörténeti ismeretek alkalmazása az oktatásban. Tanulmányok a neveléstudomány köréből, Bp. 1963. 281. l.
- Comenius és a koncentrikus körök elve. Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 1960. 239. l.
- Comenius és a magyar nyelvhasználat. Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. IV. 1966. 215—216. l.
- Comenius és „a manierista késő-reneszánsz filozófiai álláspont”. Irodalomtörténeti Közlemények, 1970. 4. sz. 435. l.
- Comenius és a modern oktatás. Tanügyi Újság. (Bukarest) 1972. 7. sz.
- Comenius és a módszer fogalma. Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 1964. 106—107. l.
- Comenius és a munkára nevelés. Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. III. 34. l.
- Comenius és a nevelés célja, elmélete. Ágoston: A nevelés elmélete. Bp. 1962. 13—14. l.
- Comenius és Apáczai. Kritika. 1964. 2. sz. 50—51. l.

A pataki Lucidarium címlapja

- Comenius és a polgári nemzeti állam létrehozásának programja. „Magyarország története.” Egyetemi tankönyv (1526—1790), Bp. 1962. 206. l. (Comenius magyarországi működéséről, a Gentis Felicitas-ról.)
- Comenius és a sokoldalú szemléltetés elve. Audiovizuális Közlemények. 1965. 3. sz. 9. l.
- Comenius és a szabályozott tanítási eszközök. Kiss Árpád: Műveltség és iskola. Bp. 1969. 237. l.
- Comenius és a szélesen értelmezett didaktika. Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Bp. 1963. 11. l.
- Comenius és a szemléletesség elve. Népművelési Értesítő, 1965. 2. sz. 76. l.

- Comenius és a tanításból fakadó fegyelmezés gondolata.* Pedagógiai Szemle, 1965. 7—8. sz. 665. l.
- Comenius és a természetesség elve.* Köznevelés, 1963. 4. sz. 101. l. Ágoston: A nevelés elmélete. Bp. 1962. 14. l.
- Comenius és a természetismeret.* „Neveléstörténet és szocialista pedagógia.” Bp. 1969. 45. l.
- Comenius és a természettudományok tanítása.* Vö. Bernal: Tudomány és történelem. Bp. 1963. 287. l.
- Comenius és a testi fenytés.* Pedagógiai Szemle, 1965. 7—8. 665. l., „Pszichológiai Alapfogalmak Kis Enciklopédiája”, Bp. 1966. 103. l.
- Comenius és a verbalizmus elleni küzdelem.* Köznevelés, 1963. 3. sz. 68. l.
- Comenius és az anyanyelven való oktatás.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1965. 4. sz. 444. l., Szalatnai: Kisebbségben és igazságban. Bratislava, 1970. 390. l., Pedagógiai Szemle, 1970. 11. sz. 998—1007. l.
- Comenius és az élő nyelvek tanítása.* „Neveléstörténet és szocialista pedagógia”, Bp. 1969. 44. l.
- Comenius és az empirizmus.* Köznevelés, 1965. 19. sz. 748. l.
- Comenius és az „enciklopedikus világkép”.* Filológiai Közöny, 1964. 3—4. sz. 448. l.
- Comenius és az érdeklődés, mint motivációs tényező.* Embernevelés. Győri Tanítóképző Int. Pedagógiai Tanulmányok: III. 1967. 138. l.
- Comenius: Az ifjúságot közösségben kell nevelnünk...* (Részlet a Magna Didactica-ból, ford.: Geréb György), *A Kultúra Világa* (Az Egészség-Lélektan-Nevelés) Bp. 1964. 613. l.
- Comenius és az iskolai testnevelés.* Kun: A sport története, I. Bp. 1966. 79—80. l.
- Comenius és az oktatás folyamatszerúsége.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, I. 1963. 38. l.
- Comenius és az iskolai újságolvasás.* Erdei F. (szerk.): Hazánk, Magyarország. Bp. 1970. 594. l., Magyar Tudomány. 1968. 9. sz. 545. l.
- Comenius és az univerzális nyelv.* Universum. 1966. 7. sz. 32. l.
- Comenius és az utilitarisztikus célok szolgálata.* „Neveléstörténet és szocialista pedagógia”, Bp. 1969. 44. l.
- Comenius és Drabik jóslatai.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1963. 240. l., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 340—343. l.
- Comenius és Drabik látomásai.* Századok, 1966. 1. sz. 180. l.
- Comenius és Gyöngyösi István.* Tanulmányok a csehszlovák—magyar irodalmi kapcsolatok köréből. 102—104. l.
- Comenius és Opalinski.* „Tanulmányok a lengyel—magyar irodalmi kapcsolatok köréből”, Bp. 1969. 219. l.
- Comenius és J. T. Pesina.* Helikon, 1965 4. sz. 516. l.
- Comenius és II. Rákóczi György kapcsoltáról.* Tarnai: Extra Hungariam, Bp. 1969. 64—65. l.
- Comenius és Sárospatak.* Borsodi Szemle, 1965. 1. sz. 19. l.
- „Comenius és Szlovákia” témával tudományos konferencia Eperjesen.* Vö. Čuma: Köszöntő a sárospataki Comenius-ünnepségen. Sárospataki Pedagógiai Füzetek I. 1969—1970. 47—49. l., Magyar Pedagógia, 1970. 472. l., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 340—343. l.
- Comenius és Tessedik.* Acta Literatura, 1963. 1—2. sz. 21. l., 45. l., Mészáros István: A magyar nevelés története 1700—1849. Bp. 1968. 49. l.
- Comenius és Tolnai Dali János:* Makkai L.: Tolnai Dali, a népoktatás magyar úttörője, Élet és Tudomány, 1963. 47. sz. (nov. 24.) 1483, 1486. — „A Kultúra Világa” (Az Egészség-Lélektan-Nevelés), Bp. 1964. 571. l.
- Comenius fonetikai munkásságáról.* Az Egri Tanárképző Főiskola Füzetek. 389. sz. 192—204. l.
- Comenius Gentis Felicitasa egy forrásáról.* Bakos: Magyar Könyvszemle, 1966. 244—45. l.
- Comenius Gentis Felicitasaról.* Tarnai Andor: Extra Hungariam non est vita. Bp. 1969. 64—65. l.
- Comenius hagyatéka a csehszlovák pedagógiában.* (Kyrašek pesti előadásáról.) Köznevelés, 1968. 512. l.

- Comenius hatása Gyertyánffy pedagógiai elveire és gyakorlatára.* Pedagógiai Szemle, 1970. 1094—1095. l.
- Comenius hatása Sárospatakon.* Pedagógiai Szemle, 1965. 547. l.
- Comenius helye a neveléstörténetben.* Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Bp. 1963. 408—411. l.
- Comenius helye Szlovákia társadalmi és kulturális történetében.* Sárospataki Ped. Füzetek 1. 1969—70. 47—49. l.
- Comenius Index Vocabulorum. (Tsahelezi—Bihari) egyik OSZK-példányáról:* Laskai János válogatott művei, Bp. 1970. 15. l., 30. l.
- Comenius indexen a Catalogus librorum commissione aulica prohibitorumban.* (1765), Filológiai Közöny, 1964. 3—4. sz. 462—463. l.
- Comeniushez intézett Schaum-levélből részlet.* „Tanulmányok a lengyel—magyar irodalmi kapcsolatok köréből”, Bp. 1969. 255. l.
- Comenius-idézetek a Nagy Oktatástanból.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, I. Eger, 1963. 104, 201. l.
- Comenius iskolai szindarabjairól.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, III. k. 149. l.
- Comeniusi iskola Bécsben.* Pedagógiai Szemle, 1966. 2. sz. 189. l.
- Comenius Januaja első kiadásának címlapja.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. II. 172. l.
- Comenius Januajáról (1631).* Irodalomtörténeti Közlemények, 1965. 4. sz. 444. l.
- Comenius jelmondata: Minden magától folyjék.* Család és Iskola, 1964. 10. sz., Irodalomtörténeti Közlemények, 1970. 5—6. sz. 565. l.
- Comenius Kancionáljáról.* Zenei Lexikon. I. k. Bp. 1965. 395. Sárai Tibor: A cseh zene története, Bp. 1959. 27. l.
- Comenius Labyrinth című művéről és fordítójáról, Pelargusról.* Studia Slavica, 1965. 3—4. sz. 334—335. l.
- Comenius Labirintusa egyik jelenetéről (XXXI. c.),* Irodalomtörténeti Közlemények, 1970. 4. sz. 435. l.
- Comenius Labirintusának Rimány-féle fordításáról.* Századok, 1964. 1—2. sz. 4. l., 32. l.
- Comenius lengyelországi pedagógiai munkájáról.* Sárospataki Ped. Füzetek. 1. 1969—70. 51—53. l.
- Comenius lesznoi (lissai) működéséről.* Sárospataki Ped. Füzetek. I. 1969—1970. 51—53. l.
- Comenius magyarországi működéséről.* A magyar irodalom története, II. k. Bp. 1964. 152, 222—232; Szalatnai: A cseh irodalom története, Bp. 1964. 54—60. l. Erdei F. (szerk.): Hazánk, Magyarország, Bp. 1970. 622. l.
- „Comenius Magyarországon” (szerk.: Kovács E.): c. kiadványról.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1963. 769—770., Theológiai Szemle, 1963. 6. évf. 3—4. sz. 118—119., Časopis Historický, 1963. XI. 118. l.
- Comenius magyar származásáról.* Élet és Irodalom, 1964. 49. sz., Népújság (Eger), 1964. 292. sz., Magyar Nyelv, 1965. 1. sz. 89—91., Magyar Nemzet, 1965. jún. 27. sz., Könyvtáros, 1965. 6. sz. 372., Köznevelés, 1965. 16. sz. 626—627. l., 1971. 22. sz. 21—24. l., Evangélikus Élet, 1969. 22. sz., Kortárs, 1970. 11. sz. 1711—1714., Nagyvilág, 1970. 11. sz. 1711. l., Déli Hírlap (Miskolc), 1970. 263. sz., Élet és Tudomány, 1970. 46. sz. 2164. l., Tanügyi Újság (Bukarest), 1970. 41. sz. 4. l., Köznevelés, 1970. 22. sz. 4. l., Napjaink, 1970. 12. sz., Köznevelés, 1970. 23. sz. 33. l., Magyar Pedagógia, 1970. 453, 455, 456., 1971. 367., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 341., 344. l., A Fáklya (Warren, Ohio, USA), 1971. máj. jún. sz. 7—9. (hibás adatok és feltevések!).
- Comenius megbecsülése a Német Demokratikus Köztársaságban.* Sárospataki Ped. Füzetek, 1. 1969—70. 42—43. l.
- Comenius Memoriale szövege magyarul.* Irodalomtörténeti Közlemények, 1967. 191—192. l.
- Comenius mint a közép-európai népek baráti együttélésének megtestesítője.* Magyar Nemzet, 1965. márc. 27.
- Comenius mint a polgári pedagógia első jelentős egyénisége.* Élet és Irodalom, 1965. jan. 23. (IX. évf. 4. sz.)

uer, 8: En adsum, duc me
 pere... in nómine DEI
 qd est Super? 9: Ante omnia
 necessaria debes discere
 intelligere, simplice sonos,
 scire, ex quibus constat
 legi. Serino humanus?
 qd dicitur? 10: qvos Animalia
 am DEO. sciunt formare
 qd? iucunde. & tua Lingua
 sic per omnia, scit imitari:
 ad imitatio omnia & tua Manus
 incho ubi potest pingere.

Alpha

(hoc est Veru
 pradias Py
 ces, & ph
 datur ad e
 nehi em int
 persiue re
 offendens, c
 raducens. Q
 nichil, & cu
 erunt spetaci
 IL. Ade
 dembie Lab
 conqz alijs
 Damin Lati
 Verbó respoi
 Ili et alijs d
 ete soler ide
 demqz adder
 nes: mōuira
 lingvz consi
 nihil recedit
 Ceterum
 & simplici
 autopici li
 Rerum spili
 Mus, &
 Intell
 & plet

I V. Ig-nis

femis i ardet, & arde ligna.
 Scintilla a. aliditac a silico 3.
 Incidit in flammam, 4:
 unde Candela i accenditur
 Flamm a. aliditac a flamm a,
 Incendit a. corripit a. edificia
 Ex ardente Torre sic exstinctus Turris 8:
 ex candente Pruno, mortuus Carbo 9.
 Tandem manet Cinis, 10.
 E Nube sicca i aliquando consistit, comat, ful-

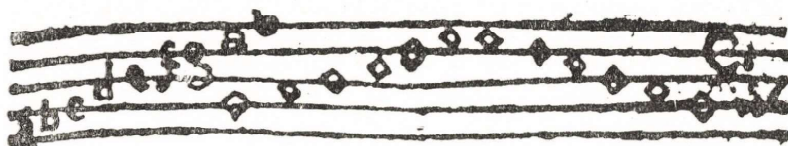
micat. 11.

A pataki Lucidarium I. képe

A pataki Lucidarium
 IV. caput képe és szövege

- Comenius módszerfogalmáról. Tanulmányok a neveléstudomány köréből, Bp. 1964. 106—107. l.
- Comenius munkásságáról: „A szomszéd népekkel való kapcsolatunk történetéből” c. kötetben. Vö. Irodalomtörténeti Közlemények, 1963. 4. sz. 529. l.
- Comenius műveiben magyar művelődési és társadalmi problémák. Csanda Sándor: Csehszlovák—magyar kulturális kapcsolatok, Bratislava, 1963. 109—118. l.
- Comenius műveiből részletek. (A lelki tehetségek kiművelése, Praecepta Morum), vö. A szomszéd népekkel való kapcsolataink történetéből. Bp. 1962. Róla: Pedagógiai Szemle, 1963. 956. l.
- Comenius műveihez bibliográfiai adatok. Könyvtáros, 1965. 6. sz. 347—348. l.
- Comenius művei magyar fordításának kéziratos másolatai. A cseh testvérek tetté- nek és eredetének története. Századok, 1964. 1—2. sz. 31. l.
- Comenius műveinek lelőhely-bibliográfiájáról. Esti Hírlap, 1970. aug. 24.
- Comenius műveinek román fordításairól. Tanügyi Újság (Bukarest), 1966. 38. (397) sz.
- Comenius műveiről (képek): Köznevelés, 1968. 2. sz. borítólap.
- Comenius naardeni síremléke egyik részletének képe. (1650.) Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, III. 155. l.
- Comenius Nagyoktatástanáról. Magyar Pedagógia, 1966. 3—4. 276. l.
- Comenius neveléstörténeti jelentőségéről. Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 1962. Bp. 1963. 237. l.
- Comenius nivnicei szülőházának képe. Hét, 1970. 31. sz.
- Comenius nyelvművelési elvei. Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. IV. 1966. 219—222. l.
- Comenius öröksége korszerű interpretálásáról. Köznevelés, 1968. 512. l.
- Comenius örökségéről. Észak-Magyarország, 1969. okt. 4.
- Comenius panszofikus iskolatervezetéről. Magyar Pedagógia, 1965. 4. sz. 454. l.

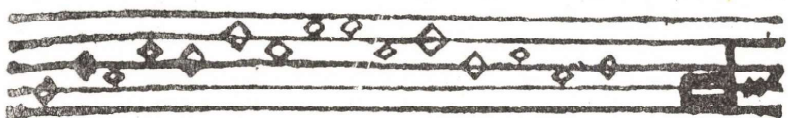
- Comenius pedagógiai törekvéseinek szociális reform-eszméje.* Az MTA Fil. és Tört. Oszt. Közl. 1968. XVII. k. 266—67. l.
- Comenius—Pestalozzi—Diesterweg útján járó népiskolai pedagógia.* Magyar Pedagógia, 1967. 102—104. l.
- Comenius Praecepta Morum című művéről.* Studia Slavica, 1965. 3—4. sz. 440. l.
- Comeniusről: Bárány Tamás: És így írtunk mi.* Bp. 1965. 95. l.
- Comeniusről Eötvös Lóránd.* Magyar Pedagógia, 1966. 2. sz. 111. l.
- Comeniusről írárok a Szocialista nevelésben: bibliográfia, Szocialista Nevelés (Bratislava), 1966. 249. l.*
- Comeniusről írt magyar szakkönyvekről.* Könyvtáros, 1965. 6. sz. 348. l.
- Comeniusről megemlékezések halála 300. évfordulója alkalmából.* Kortárs, 1970. 11. sz. 1705—14., Evangélikus Élet, 1970. 45. sz., Nagyvilág, 1970. 11. sz. 1711—14., Élet és Tudomány, 1970. 46. sz. 2163., Heves megyei Népújság, 1970. nov. 15., Szolnok m. Néplap, 1970. nov. 15., Észak-Magyarország, 1970. nov. 15., Kelet-Magyarország, 1970. nov. 15., Pedagógusok Lapja, 1970. dec. 14. (XXVI. 23—24. sz.), Magyar Ifjúság, 1971. jan. 8. (A pataki rendezéssel kapcsolatban a gimnázium ifjúságának sérelmeiről.)
- Comeniusről Németh László.* Kritika, 1964. 2. sz. 50—51. l.
- Comenius sárospataki munkásságával kapcsolatos kutatás fontosságáról.* Tanulmányok a neveléstudomány köréből, 1962. Bp., 1963. 226. l., 240. l.
- Comenius sárospataki működéséről.* Könyvtáros, 1965. 7. sz. 432. l., Magyarország, 1965. aug. 22. (34), (82) sz. 19. l., Détszy: Sárospatak. Corvina Kiadó. Bp. 1970. 15—16. l.
- Comenius sárospataki működéséről Erdélyi János.* Pedagógiai Szemle, 1966. 7—8. sz. 94—95. l.
- „Comenius Sárospatakon.”* Rajz: Czinke Ferenc alkotása. Köznevelés, 1967. 13—14. sz. (A borítólapon.)
- „Comenius Sárospatakon.”* A televízió dokumentumfilmje. (1970. nov. 19.) Vö. róla: Esti Hírlap, 1970. nov. 20. (Negatív jellegű kritikája jogos!)
- Comenius sárospataki nyomdájáról.* Bakos: Erdélyi János sárospataki tevékenységének jelentősége, Borsodi Szemle, 1965. 47—55. l.
- Comenius Sárospatakon.* Borsodi Szemle, 1965. 19. l., Studia Slavica, 1965. 440. l., Pedagógiai Szemle, 1966. 7—8. sz. 694. l., Élet és Tudomány, 1967. 6. sz. 246. l., Köznevelés, 1967. 358. l., 1968. 77—78. l., Erdei F. (szerk.): Hazánk, Magyarország, Bp. 1970. 525—526. l.
- Comenius Schola infantiae c. műve pozsonyi kiadásáról.* Köznevelés, 1967. 472. l.
- Comenius Schola Ludusa-ról.* Ravasz (szerk.): Dokumentumok a magyar nevelés történetéből. Bp. 1966. 141. l.
- Comenius sorai Mezőlaki János albumában.* 1667. máj. 26. (Apponyi hagyatékában: OSzK.), Irodalomtörténeti Közlemények. 1967. 192. l.
- Comenius származásáról saját vallomása.* Hét (Bratislava), 1970. VIII. 2. 10—11. l. Vö. még: Ref. Egyház, 1965. 1. sz. 6. l., Korunk, 1970. 11. sz. 1629. l., Magyar Tudomány, 1971. 6. sz. 388.
- Comenius szobrának, Pátzay Pál alkotásának leleplezése Sárospatakon.* Népszabadság, 1970. nov. 22., Magyar Nemzet, 1970. nov. 2., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 289. l., Magyar Pedagógia, 1971. 1—2. sz. 235. l.
- Comenius szlovákiai kapcsolatairól, tanítványairól.* Magyar Pedagógia, 1970. 453—455. l., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 340—343. l.
- Comenius születési helyéről (képekkel).* Élet és Tudomány, 1970. VIII. 28. (XXV. évf.) 1634. 1647.
- Comenius tanainak hatása a román közoktatásra.* Tanügyi Újság (Bukarest), 1966. 38 (397) sz.
- Comenius tanítása az excessusokról.* Pedagógiai Szemle, 1966. 9. sz. 793. l.
- Comenius tankönyveinek hatása Romániában.* Mihail Boiagi: Orbis Pictus (Lumea inchipuita), Anton der Marki, Samiul Adrievici tankönyvei, Tanügyi Újság (Bukarest), 1966. 38 (397) sz.
- Comenius tankönyveinek kiadásairól:* Laskai János válogatott művei. Bp. 1970. 30. l.
- Comenius tankönyveinek magyar nyelvi adatai:* Melich: Dolgozatok II. Bp. 1963. (Orbis: Pitvar, Janua; pitvarház — Orbis—Janua: pisztráng, lazac, semling) —

Ut re mi fa sol la, la sol fa mi re ut.

ut r. u. m. u. f. n. f. ut l., l. f. l. f. l. m. l. r. l. u.

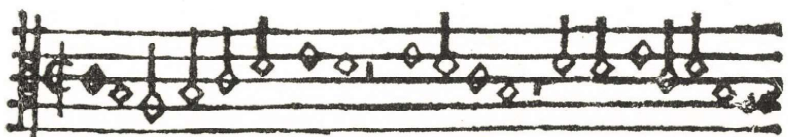
ut m. re fa mi f. fa la, la f. sol m. fa re mi ut.

Proc. Hoc scire ad quid prodest?

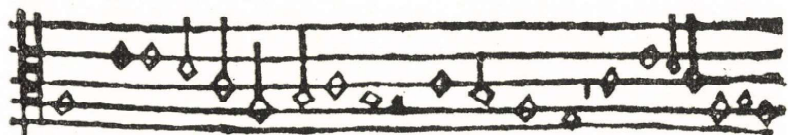
Disc. Omnes melodias exactè cantare potest, qui hoc exactè cantat.

Proc. Itane? Cantam mihi ergò sic Notis (non Textu) Psalmum aliquem Exempli Gratia trigesimum octavam. [*Exhibebisq; illi Psalterium cum melodiis pictis.*]

Discip. Canam.

fa m. r. mi fa f. la sol, la f. fa mi sol f. fa f. f. m.

Re la l. sol fa re mi fa mi, fa mi re ut, fa la f. f. r. m. r.

Pro. Tu alter cane hunc, septuagesimum quartum.

- Pais—Benkő: Szótörténeti és szófejtő tanulmányok. Bp. 1963. (32. Janua: virrad), 77. Janua: csélcapság, 143: Janua: tárkony) — Pais: Alak- és mondattani gyűjtemény. Bp. 1965. (157. Orbis Janua: nyésőlék, ág-nyésőlékek.) Magyar Nyelv, 1963. 476. (Janua: pánkó-), Fajcsek—Szende: Miről vallanak a magyar szavak? Bp. 1966. 16. 1. (testvér), 28. 1. (anyai dolog), 46. 1. (hurka), 65. 1. (virrad), 113. 1. (orcák), 142. 1. (hi: úrtartalom, üresség), Magyar Nyelv, LXIII. 453. (garabonciás). *Studia Slavica*, 1970. 3—4. sz. 195. 1. (kocsi).
- Comenius *Tirociniuma pataki keletkezéséről*. Pedagógiai Szemle, 1966. 416. 1.
- Comenius-tudományos konferencia Budapesten. Népszabadság, 1970. nov. 22., 1970. nov. 25., Magyar Nemzet, 1970. nov. 25., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 289—292. 1., Magyar Pedagógia, 1971. 1—2. sz. 229. 1.
- Comenius utópisztikus satírájáról, *A világ útvesztőjéről*. Kritika, 1967. 7. sz. 41—44. 1.
- Comenius-ünnepségek terve: az 1970-i hazai megemlékezések. Magyar Pedagógia, 1970. 1. sz. 118. 1.
- Comenius-ünnepség Hollandiában. Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 343—45. 1.
- Comenius-tudományos konferencia Sárospatakon C. halála 300. évfordulója alkalmából. Népszabadság, 1970. nov. 22., Magyar Nemzet, 1970. nov. 22., Észak-Magyarország, 1970. nov. 26., Pedagógiai Szemle, 1971. 4. sz. 291—292. 1.
- Descartes hatása Comeniusra. Magyar Pedagógia, 1970. 251—252. 1.
- Janua (1652) képei. Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. II. 1964. 180—183. 1.
- Képek Comenius életéből. (Arcképe, az ODO címképe, naardeni síremléke, jelmondata, térképe, szobra stb.) Köznevelés, 1970. 23. sz.
- Orbis Pictus ábrája a papíripar tárgyairól, eszközeiről. Fenyő: Bogdán. A magyarországi papíripar története. Bp. 1961. c. mű ismertetése, Technikatörténeti Szemle, 1964. 1. sz. 176—177. 1.
- Orbis Pictus az Egyetemi Könyvtár régi állományában. Magyar Könyvszemle, 1966. 1. sz. 68. 1.
- Orbis Pictus, az első képes nyelvkönyv. Audiovizuális Közlemények, 1965. 3. sz. 19. 1.
- Orbis Pictusban használt orvosi műszavak. Orvosi Hetilap (Horus-melléklet), 1958. 1757. 1.
- Orbis Pictusból egy részlet (fakszimilében). A Kultúra Világa (Az Egészség-Lélektan-Nevelés), Bp. 1964. 459. 1.
- Orbis Pictusból fametszet: a szüret. Élet és Tudomány, 1965. 52. sz. 2451. 1.
- Orbis Pictusból idézetek. Weörös S. Egybegyűjtött írások. Bp. 1970. 105. 1., 257. 1.
- Orbis Pictusból képek a sporttörténetéhez. Kun: A sport története. Bp. 1966. 79—80. 1.
- Orbis Pictusból képek: az élő abécé, az Invitáció. Vargha Balázs: Gyermekirodalom, A könyvtárosképzés füzetei, Bp. 1964. 15. 1.
- Orbis Pictusból: Tanító és tanítvány (fakszimile). Köznevelés, 1965. 596. 1., Könyv és Nevelés, 1970. 6. sz. 23. 1.
- Orbis Pictus egyik képe: könyvnyomtató műhely. „A magyar irodalom története 1849-ig.” Bp. 1964. 146. 1.
- Orbis Pictus Előljáró beszédéből részlet. Deák—Gyimesi: Olvasókönyv Borsod-Abaúj-Zemplén megye... történetéhez, Miskolc, 1965. 56—57. 1.
- Orbis Pictus 1685-ös kiadása földrajzi vonatkozású képeiből. Földrajzi Évkönyv, V. Miskolc, 1964. 79—87. 1.
- Orbis Pictus 1685-ös löcsei kiadásáról. Magyar Könyvszemle, 1946. 107. 1.
- Orbis Pictusból képek: az élő világ képei. A Biológia tanítása, 1970. 3. sz. borítólapja. (A címlap, XIV., XXI., XXIII., XXXV. fejezetek képei.)
- Orbis Pictus iskola-képeiről. Köznevelés. 1968. 644—645. 1.
- Orbis Pictus, mint „a középkori szómagyarázó könyveknek egyik késői leszármazottja”. Magyar Pedagógia, 1964. 2. sz. 216. 1.
- Orbis Pictus, mint a szemléltető eljárások első szintézise. Audiovizuális Közlemények, 1965. 3. sz. 5. 1.
- Orbis Pictus, mint az illusztrált ismeretterjesztő gyermekkönyvek őse. Vargha Balázs: Gyermekirodalom. A könyvtáros-képzés füzetei, Bp. 1964. 14. 1.
- Orbis Pictus, mint képes nyelvkönyv. „A modern technikai eszközök szerepe a pedagógiában.” Szeged, 1966. 94. 1.
- Orbis Pictus módszeréről. Kortárs, 1966. 6. sz. 949. 1.

- Orbis Pictus*ról. Magyar Pedagógia, 1964. 2. sz. 216. l.
- Orbis Pictus* sárospataki keletkezéséről. Magyarország, 1965. aug. 22. (34), (82) sz. 19. l.
- Orbis Pictus* szövegének és képeinek összefüggése. Audiovizuális Közlemények, 1965. 3. sz. 23. l.
- Pátzai Pál Comenius-szobráról. Magyar Pedagógia, 1970. 1. sz. 118. l.
- Sárospataki Tanítóképző Kollégiuma Comenius nevét vette fel. A névadó ünnepség teljes anyaga: Sárospataki Ped. Füzetek, 1. 1969—1970. 118. l.
- Sas Andor Comeniusról írt dolgozatairól. Irodalomtörténeti Közlemények. 1963. 3. sz. 401. l.
- Schola Ludus: amszterdami (1657) kiadás címlapja.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, III. 151. l.
- Schola Ludusból szemléltető kotta az ének tanításához.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tud. Közl. III. 159. o.
- Schola Ludus pataki kiadásának (1656) címlapja.* Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, III. k. 150. l. Détsky: Sárospatak, Corvina, Bp. 1970. 39. kép.

III.

Comenius magyarul

- Comenius: A lelki tehetségek kiműveléséről.* (Részlet a pataki iskola nagytermében 1650. nov. 24-én tartott beszédéből.) „A Kultúra Világa (Egészség-Lélektan-Nevelés), Bp. 1964. 610—613. l. Vö. még: Koroda: Pataki tengerészek. Bp. 1966. 43. l.
- Comenius: Az ifjúságot közösségben kell nevelnünk...* (Részlet a Magna Didactica-ból, „A Kultúra Világa” (Az Egészség-Lélektan-Nevelés). Bp. 1964. 613. l.
- Comenius: Gentis Felicitas — A nemzet szerencséje.* (Részlet.) Hét (Bratislava), 1970. 12—13. sz.
- Comenius: Labirint: A vándor leleplezi az uraságot.* Népnaptár (Bratislava), 1962. 54—55. l.
- Részletek az „Egyetemes tanácskozás” című műből.* III. (Pansophia, IV. Pampaedia, ford.: Waczulik Margit), Magyar Pedagógia, 1970. 4. sz. 377—404.
- Szemelvények a Nagy Oktatástanból.* Tanügyi Újság (Bukarest), 1970. 41. sz. 4. l.
- Szemelvények a Világ útvesztője, a Panorthosia (XVII. fej.) c. művekből.* Comenius válogatott írásai. Kritérion Könyvkiadó, Bukarest, 1971.

IV.

Comenius tankönyvei új kiadásban

- Joh Amos Comenii Orbis Sensualium Pictus Bilingvis...* A' Látható Világ, két-féle nyelven, azaz: Minden derekasabb ez világon lévő dolgoknak és az életben-való cselekedeteknek le-ábrázolása, és Deák s'-Magyar meg-nevezése. Coronae, Typis et Sumptibus Petri Pfannenschmiedii, impressit Nicolaus Molitor, Anno 1675. Fakszimilében kiadja az MTA Bp. 1970. A nyomtatás és kötés munkálatait az Akadémiai Nyomda végezte. A tudományos ellenőrzés Mészáros István munkája. A kiadásról külön latin, magyar és angol nyelvű tájékoztató: 3—23. l. [Vö.: Tudományos Magazin, 1970. 3. sz. (A XIII. cap. képe és szövege), Magyar Tudomány, 1971. 6. sz. 386. l.]]

V.

Comenius vonatkozások a magyar szépirodalmi alkotásokban

- Féja Géza: Kuruc idő. (Regény), Bp. 1967. 2. kiad. 48. l. (Comenius és Drabik kapcsolatáról), 65. l. (Drabik szerepéről).

- Illyés Gyula*: Bölcsék a fán (tragédia tréfában elbeszélve). Kortárs, 1971. 5. sz. 719. l. (Az Előjáték diákszereplője emlegeti „a betűértő világ legillusztrisabb magiszterét: Joh Amos Comeniust.)
- Képes Géza*: A nyugtalanok. — Comenius szellemének (vers). Népszabadság, 1970. dec. 20.
- Képes Géza*: Két vers Comeniusról: 1. Népek nevelője, 2. Szobor nélkül. Nők Lapja. 1971. 2. sz. 13. l.
- Koroda Miklós*: Pataki tengerészek. (Regény.) Bp. 1966. 14. l. (C. Patakon), 43. l. (C. pataki beköszöntő beszédéből részlet).
- Cs. Nagy István*: Comenius kétféle nemzete (vers). Pedagógusok Lapja, 1970. dec. 14. (XXV. 23—24. sz.)
- Schöpflin Aladár*: Óda Comeniushoz. Újra közli: Hét, 1970. 12—13. sz.
(A gyűjtés és a feldolgozás lezárásának időpontja 1972. márc.)